

W dobie globalizacji, gdy migracje stają się coraz bardziej powszechne, zrozumienie rządzących nimi mechanizmów staje się coraz ważniejsze. Dotyczy to nie tylko determinant konkretnych decyzji (zachowań) migracyjnych, ale również tego, co warunkuje powstawanie chęci do przemieszczenia się, a więc: planów, intencji czy pragnień. Zgodnie z ugruntowaną teorią, zamiary są bowiem najlepszym wyznacznikiem przyszłych działań, choć w oczywisty sposób nie wszystkie plany migracyjne przekładać się będą na przemieszczenia. Tak więc, aby móc zrozumieć (a dalej: przewidywać bądź kontrolować) procesy migracyjne, trzeba z jednej strony znać mechanizmy kształtowania aspiracji, z drugiej zaś – znać mechanizmy przekładania planów na faktyczne przemieszczenia.

Celem projektu jest poszerzenie wiedzy w zakresie zależności między planami migracyjnymi a faktycznymi działaniami. Zaproponowane zostaną ramy analityczne dla modelu decyzyjnego łączącego dwa najczęściej wykorzystywane w literaturze podejścia (tj. związane z tzw. teorią planowanego zachowania oraz teorią maksymalizacji użyteczności losowej). W modelu uwzględniony zostanie, w formalny sposób, typ analizowanego przemieszczenia. Jak można przypuszczać, inaczej kształtować się będą mechanizmy podejmowania decyzji o wyjeździe z kraju pochodzenia, a inaczej – te dotyczące powrotu z emigracji. Wynika to z faktu, że inne są konteksty, w jakich decyzje te są podejmowane i inne czynniki mogą się okazać najważniejsze w przekładaniu planów na zachowania. Tymczasem, oba typy przepływów mogą mieć kolosalne znaczenie dla kształtowania struktury wiekowej populacji i dalej – dla gospodarki i innych dziedzin życia.

W projekcie przewidziana jest realizacja dwóch typów badań terenowych. W pierwszym metodologii badań eksperymentalnych zostanie zastosowana do analizy procesu formułowania zamierzeń w zakresie przemieszczania się, w badaniu przeprowadzonym na grupie studentów Uniwersytetu Warszawskiego. W drugim badaniu przeprowadzona będzie ankieta on-line z respondentami znajdującymi się w Polsce oraz za granicą. Ci pierwsi pytani będą o plany związane z emigracją; ci drudzy – o plany związane z powrotem. Po upływie roku od pierwszego badania zwrócimy się zarówno do uczestników badania eksperymentalnego, jak i respondentów badań on-line, o wskazanie, czy zrealizowali swoje zamierzenia w zakresie migracji. Pozwoli to na stwierdzenie, jakie czynniki i w jakim stopniu miały wpływ na przełożenie zamierzeń na działania, oraz czy sposób formułowania pytań o plany może mieć wpływ na precyzję przewidywań budowanych na podstawie odpowiedzi.

Ponadto, w projekcie przewidziane są analizy danych zastanych. Analizy prowadzone będą zarówno na poziomie danych jednostkowych (takich jak Diagnoza Społeczna czy badania przeprowadzane cyklicznie wśród polskich emigrantów przez Narodowy Bank Polski), jak i na poziomie makro. W analizach na poziomie makro dane z dostępnych badań i raportów dotyczących planów migracyjnych zostaną zestawione z danymi dotyczącymi faktycznych przepływów. Celem tego ćwiczenia będzie wskazanie, jakie sformułowania pytań o plany najlepiej sprawdza się przy przewidywaniu faktycznych ruchów. Pozwoli to uzupełnić i uogólnić analizy prowadzone na danych pierwotnych, zebranych w projekcie.